

schilder, wiens hand men ook vaak in de wapens op portretten van Frans Hals herkent. Wie dit wel geweest mag zijn?

Dit portret is zonder twijfel een der fraaiste werken van Verspronck en neemt onder de zoo zeldzame »kleurige» portretten van den meester een allereerste plaats in.

Hoe gracieus, welgekozen in houding, kader en belichting deze beeltenis is, kortom wat er van zulk een gestalte kon worden indien een groot kunstenaar en niet een middelmatig portrettenmaker ze kreeg te conterfeyten, blijkt wel het best uit de vergelijking met het twee jaar later door Soutman geschilderde portret van dienzelfden Stilte in de groep van schutters in het Frans Hals-Museum te Haarlem. Soutman geeft ons geen aantrekkelijken, levendigen, maar een stillen, bedrukten Stilte. Zijn houding is wankelend en gemaakt, zijn haardos overdreven. Het vaandel verleelijkt zijn stand in stede van als welkom verfraaiingsmiddel te dienen.

Ter vergelijking beelden wij de beide portretten hier af.

De laatste tijdelijke aanwinst van het museum is een zeer groot doek (136×117 c.M.), welwillend in bruikleen afgestaan door den Heer G. von Osmitz te Pressburg in Hongarije. De determinatie is een puzzle. De opzet en de plaatsing in het kader zijn breed, on-Hollandsch; de techniek echter òf Hollandsch, òf door de Hollandsche beïnvloed. Het schijnt mij werk van een Franschman onder Hollandschen invloed, of van een naar Fransche opvattingen met Hollandsche penseelbehandeling schilderenden meester. De tijd van ontstaan is naar kleeding en techniek op omstreeks 1670 à 80 te stellen.

Dit portret is treffend niet alleen wegens zijn distinctie, maar ook om het arrangement en de bijzonder smaakvolle houding van den afgebeelde.

W. MARTIN.

DE DOOPSHOTEL VAN DE NED. HERV. KERK TE MAKASSER.

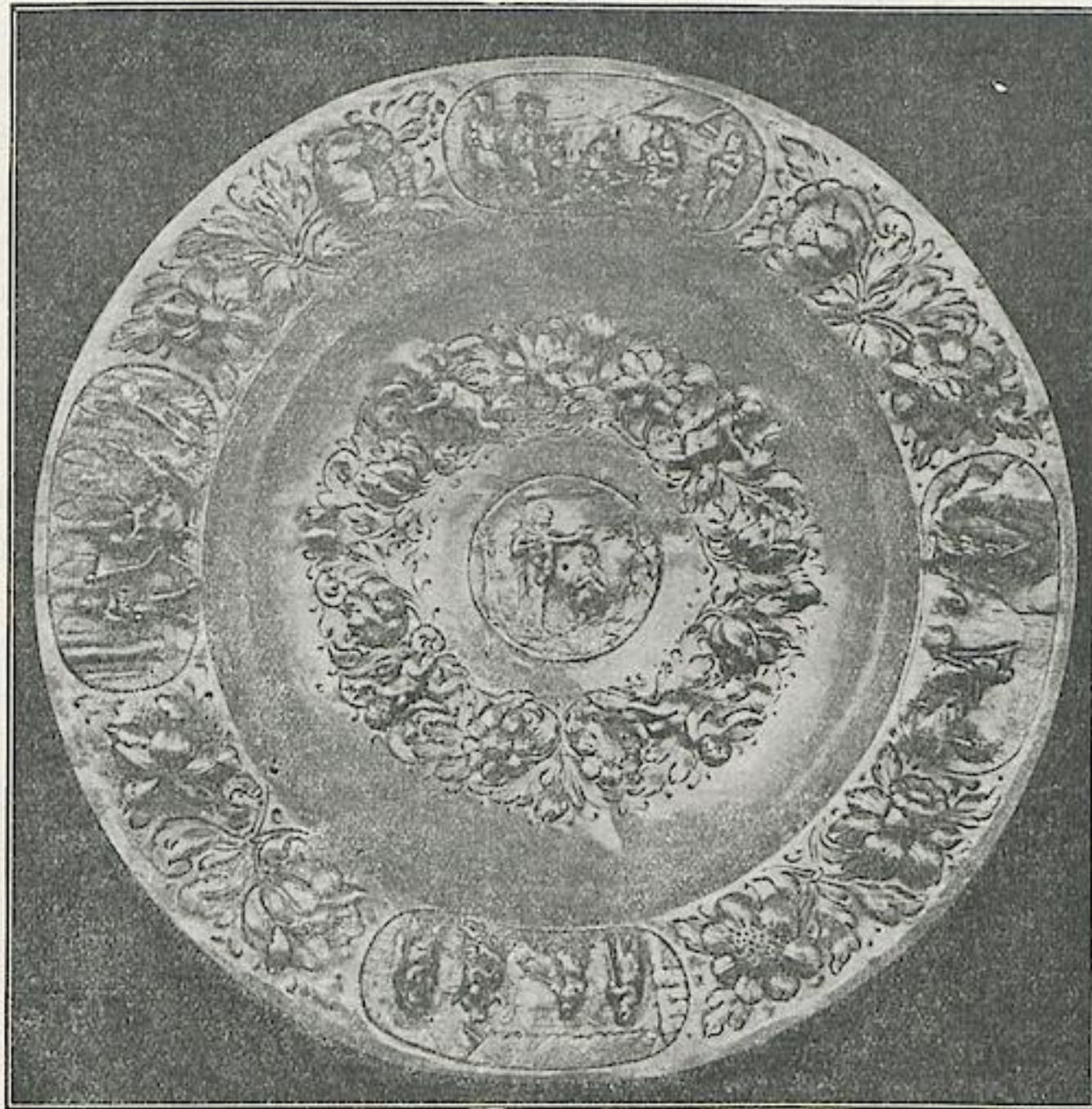
De belangstelling der gegoede gemeenteleden in de kerk van hunne woonplaats uitte zich ook in Indië meermalen door geschenken van zilveren voorwerpen voor het H. Avondmaal en den Doop. Te Batavia heeft men zelfs gouden kerksieraden en verschillende kerken bezitten nog zilveren bekers, schotels en doopbekkens, waarvan de schenkers belangrijke plaatsen bekleedden in het bestuur der bezittingen van de Oost-Indische Compagnie. Gewoonlijk is naast de historische waarde de kunstwaarde echter bescheiden en niet hooger dan die van dergelijke voorwerpen in de Hollandsche dorpskerkjes, wanneer daar niet toevallig de ambachtsheer tevens een kunstlievend man was, die niet alleen het geld beschikbaar stelde, maar ook voor de uitvoering van het geschenk de hulp inriep van een der bekwaamste kunstenaars in het vak der edelsmeden.

Twee schotels mogen echter in het bijzonder vermeld worden onder de Indische kerkschatten, en wel die te Menado en te Makasser. De eerstgenoemde behoorde oorspronkelijk aan de kerk te Batavia en is in 1820 aan de kerk te Menado overgedragen.

Men heeft toen te Batavia blijkbaar meer waarde gehecht aan het behoud der pronkerige modernere stukken dan aan dat van den antieken schotel. Later is men de waarde hiervan beter gaan inzien, doch toen was men te Menado niet meer bereid om den prachtigen schotel tegen een modern stuk te ruilen.

De doopschotel van Makassar, waarvan ik hierbij twee afbeeldingen geef, is een zeer fraai stuk drijfwerk uit de tweede helft der 17de eeuw.

De geheele behandeling wijst op een Hollandschen meester, doch een nadere bepaling is moeilijk, daar het archief der kerk te Makassar over de schenking geene gegevens schijnt te bevatten en

de schotel alleen gemerkt is met een s. Andrieskruis tusschen 2 punten ($\cdot \times \cdot$). Het gewicht: $37\frac{3}{4}$ R(eaal) is op den schotel ingegrift.

In het midden is een medaillon gegraveerd met voorstelling van den doop van Jezus door Johannes den Dooper, en hieromheen is een rand gedreven van bloemen en engeltjes. Op den rand van den schotel is een krans van tulpen gedreven en daartusschen vier ovale medaillons met de voorstellingen van de Maria boodschap, de Geboorte van Jezus, de Besnijdenis en de Aanbidding door de drie koningen. De voorstellingen zijn realistisch en vrij van opvatting. Bij de Verkondiging zit Maria aan eene tafel met kleed en met een gothisch vaasje; naast Haar staat een luiermantje en links de Engel in een wolk. Op den achtergrond ziet men een 17de eeuwsch huis. Bij de Geboorte is in het midden een man afgebeeld in 17de eeuwsche kleederdracht en bij de Besnijdenis fungeert een bisschop met mijter. De medaillons schijnen mij terug te gaan op oudere Hollandsche prenten.

De afbeeldingen van den schotel dank ik aan Ds. Kijftenbelt, toentertijd predikant te Makasser.

J. C. OVERVOORDE.

BOEKAANKONDIGING.

MR. DR. J. C. OVERVOORDE, *Catalogus der Schilderijen enz. in het Stedelijk Museum »de Lakenhal« te Leiden. 2^e Uitgave 1918.*

Met een kort woord zij hier gewezen op de tweede uitgave van den schilderijen-catalogus van het Leidsche Stedelijke Museum, wederom bewerkt door den Directeur Overvoorde. Zij sluit geheel aan bij de uitgave van tien jaar geleden. De oude nummering — aldus het voorwoord — is behouden, teneinde verwarring bij de vermelding der schilderijen te voorkomen, en de aanwinsten zijn met *a* en *b* nummers tusschengevoegd.

Er zijn 33 werken van oude meesters bijgekomen in die tien jaar, een respectabel aantal, dat getuigt van de activiteit van den Directeur. Daarbij zijn werken van G. Dou, J. van Goyen, J. Lievens, F. van Mieris I, F. Post, P. de Ring, K. Slabbaert, J. van der Sluys, P. Steenwijck en J. C. F. van 't Woudt of Woudanus en de portretten van den burggraaf Jan II en van Van Groenendijck. De meeste van deze aanwinsten zijn aankopen. Dat zij ondanks de beperkte middelen van het Museum konden worden gekocht, is te danken aan de belangstelling en den financieelen steun van eenige Leidenaars en andere kunstliefhebbers, aan wie het voorbericht dank brengt.

Onder de aanwinsten van moderne schilderijen valt te wijzen op een stilleven van M. Kamerlingh Onnes, en een in bruikleen gegeven vrouwebeeltenis van Jozef. Israëls.

Het systeem van den catalogus is gebleven gelijk dat van de uitgave van 1908. Hier en daar zijn vergissingen hersteld, terwijl hetgeen de bewerker aan nieuwe vondsten deed, o. a. wat betreft de herkomst, is bijgevoegd. Hierbij gaf ook Dr. C. Hofstede de Groot zeer gewaardeerde inlichtingen.